

Пословна активност привредних субјеката у Републици Србији

I
квартал
-реализација-

20
23.

II
квартал
- очекивања -

20
23.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

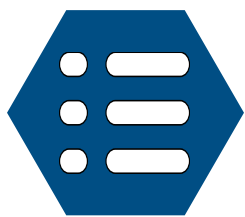
Извештај о трендовима у пословној активности привредних субјеката припрема се ради бољег разумевања околности у којима послује привреда на домаћем тржишту. Детаљно се сагледавају пословне перформансе почев од промета, искоришћености капацитета, преко спољнотрговинске активности и запослености, до инвестиција нефинансијске пословне економије.

Учешће привредних субјеката у анкети је добровољно и стога захваљујемо свима који су својим детаљним одговорима обезбедили прецизан увид у услове пословања на домаћем тржишту, остварене резултате у претходном периоду и очекивања за наредни период. Тиме је обезбеђен увид у ставове и мишљења привредника о условима пословања и очекивањима за наредни период.

Спровођењем анкете о пословној активности домаће привреде, Привредна комора Србије настоји да унапреди квалитет анализе кретања на домаћем тржишту, а посебно анализе фактора који утичу на понуду и тражњу за робом и услугама у земљи, као и оцену пословања са иностранством.

Резултати анкете, уз редовно праћење и ажурирање статистичких података, укључујући и систематизацију квалитативних информација о промету, спољнотрговинском пословању, запослености, инвестицијама и приступу изворима финансирања, представљају основ за увид у кретања на домаћем тржишту. Анкета је креирана с циљем објективног приказа очекивања и проблема с којима се привреда оперативно сусреће у пословању. Поред тога, резултати анкете обезбеђују систематичан увид у услове пословања на домаћем тржишту из угла привредних субјеката, као и о ефектима мера економске политике и реализованих подстицаја државе. На основу свега наведеног, резултати анкете су од значаја за иницијативе коморског система Србије и привредне субјекте при дефинисању пословне политике на микронивоу у наредном периоду.

Информације добијене анкетом Привредна комора Србије користи као важан извор информација за заступање интереса привреде пред надлежним институцијама у земљи и иностранству. Сходно томе, увид у кретања пословне активности привредних субјеката олакшава разумевање промена у овом макроекономском сегменту и на тај начин даје битан допринос процесу креирања јавних политика и квалитетном доношењу одлука и стратегија.

Садржај:

Резиме	4
Пословна активност привредних субјеката	6
Пословне перформансе	
Искоришћеност капацитета и унапређење услова пословања	
Спољнотрговинска активност	
Могућности за увозну супституцију	
Ликвидност	
Радна снага	
Методолошке напомене	22
Центар за стратешке анализе, аналитику, планирање и публикације	24

Резиме

Успоравање инфлације као предуслов привредне експанзије у 2023. години

Глобална економија се на почетку 2023. године и даље налази у тренутку високе неизвесности након кумулативних негативних ефеката пандемије COVID-19, украјинске кризе, прекида глобалних ланаца снабдевања и многих других фактора. Инфлација је достигла вишедеценијске максимуме па централне банке широм света поштравају монетарне услове и спроводе рестриктивну монетарну политику која успорава привредни раст, али и угрожава финансијску стабилност на глобалном нивоу. Према пројекцији ММФ-а из априла 2023. године, очекује се раст светске привреде од 2,8%, што представља благу корекцију наниже у односу на пројекцију из јануара (2,9%). Ова стопа привредног раста значајно је испод просечне у последњих 20 година (3,8%), што показује и интензитет кризе са којом се свет тренутно суочава. Ипак, глобални раст ће и даље бити под притиском иако инфлација успорава и иако се последњих месеци бележи пад цена горива и енергената, с обзиром да трендове у кретању цена роба на глобалном тржишту и даље карактерише висока нестабилност. Недавни догађаји у банкарском сектору у САД открили су сву нежност и крхкост глобалне привреде па се може закључити да ће, током ове године, запосленост и тржиште рада бити на посебном изазову.

Да је ММФ оптимистичнији у 2023. години у односу на неке претходне пројекције указује и чињеница да се раст привредне активности очекује у готово свим развијеним земљама света, изузев Велике Британије и Немачке, за које ММФ предвиђа реалне стопе привредног пада од 0,3% и 0,1%, респективно. Што се тиче најразвијенијих привреда света, ММФ очекује раст привредне активности од 1,6% у САД, затим раст од 0,8% у Еврозони, док ће Кина и Индија као земље БРИКС-а забележити највеће убрзање од 5,2% и 5,9%, респективно, иако су ове стопе испод вишегодишњих просека ових брзорастућих земаља.

Током 2022. године инфлаторни притисци у развијеним земљама (*eng. advanced economies*) и тржиштима у настајању (*eng. emerging markets*) достигли су највеће вредности у последњих 40 година. Раст потрошачких цена на глобалном нивоу успорио је током првог квартала 2023. године па се очекују блажи инфлаторни притисци у наредним месецима као и постепени повратак инфлације у границе циљаних опсега. Процес стабилизације неће бити једноставан и све су реалније процене да ће он бити дуг и постепен, односно да ће тек у другој половини 2024. године инфлација бити надомак циљаног интервала Европске централне банке. Народна банка Србије, такође, очекује значајније смиривање инфлације у 2024. години, а главни инструмент за њено успоравање је рестриктивна монетарна политика, односно, интервенција путем повећања референтне каматне стопе која је од априла прошле године чак тринаест пута повећана, и то са 1,0% на тренутних 6,0%.

Привреда Србије, као водећа на простору Западног Балкана, остварила је раст привредне активности у 2022. години од око 2,3%, док се од стране Народне банке Србије у 2023. години очекује раст БДП у распону 2-3%, уз напомену да ће ризици бити мање изражени него у 2022. години. Међународне финансијске институције, као што су Светска банка и ММФ, су може се рећи сагласни са овом пројекцијом НБС, те очекују раст привредне активности од 2,3% и 2%, респективно.

Ситуација на тржишту рада се може окарактерисати као стабилна. Мањи реални раст зарада последица је растуће инфлације, а регистрована запосленост током 2022. године је додатно ојачана.

Највећи изазов пред којим се привреда Србије налази у 2023. години јесте енергетска ситуација, с обзиром на то да ће снабдевање енергентима у великој мери зависити од даљег развоја ситуације на истоку Европе, као и од директних економских односа Запада и Руске Федерације. Претњу по остваривање циљане стопе раста у овој години представљају и поремећаји на страни понуде и тражње када је реч о основним сировинама и репроматеријалима које наше компаније користе као инпуте у процесу производње. Неки додатни ризици су и: висока инфлација, поштравање монетарних услова, геополитички ризици, прекиди глобалних ланаца снабдевања итд.

Као резултат устаљене сарадње са компанијама, Привредна комора Србије представља нови извештај „Пословна активност привредних субјеката у Републици Србији“, реализација првог квартала 2023. године и очекивања за други квартал 2023. године. Посебно се цени допринос сваке од око 1.800 компанија из репрезентативног узорка, које су својим подацима и пројекцијама допринели реалном сагледавању актуелне економске ситуације у земљи.

Пословна активност привредних субјеката

Пословне перформансе

Српска привреда је у првом кварталу текуће године, према ПКС анкети, забележила стабилне пословне перформансе имајући у виду да је скоро четвртина испитаника (23%) остварила раст промета у односу на претходни квартал (просечно повећање промета за 22%), док је више од трећине анкетираних одржало исти промет (35%). Смањење промета у односу на четврти квартал 2022. године забележило је 41% анкетираних (у просеку за 27%).

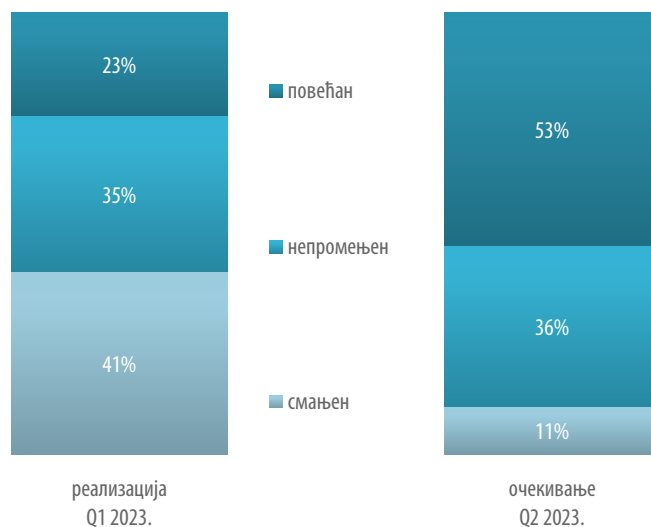
Највећи број испитаника, чији је промет повећан у првом кварталу 2023. године, послује у туризму (36% анкетираних), комуналним делатностима и хемијској индустрији (по 29% анкетираних). Са друге стране, 47% испитаника из делатности енергетике и рударства је забележило пад промета у односу на четврти квартал 2022. године.

Више од половине испитаника (53%) очекује побољшање перформанси у другом кварталу 2023. године, 36% испитаника очекује исти ниво промета, док 11% испитаника очекује смањење промета. Код анкетираних који очекују повећање промета, просечно очекивано повећање промета у односу на претходни квартал је 22%, док анкетирани који предвиђају смањење промета у просеку очекују нижи промет за 24%. Највећи оптимизам показују анкетирани из туризма – 77% испитаника очекује већи промет у другом кварталу 2023. године. Значајнији раст промета у другом кварталу 2023. године очекују и испитаници изграђевинарства, металске и дрвне индустрије.

У односу на претходни квартал, пословна клима је у првом кварталу 2023. године – према мишљењу 57% испитаника непромењена, за 11% испитаника је боља, а за 31% анкетираних лошија. Готово половина испитаника очекује исту пословну климу и у другом кварталу 2023, 41% анкетираних очекује побољшање климе, док 12% испитаника очекује лошију пословну климу у односу на први квартал.

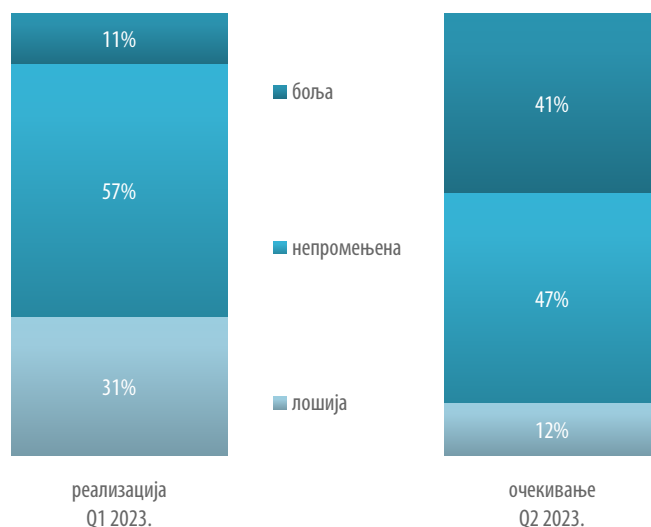
Са друге стране, забрињава податак да трошкови инпута настављају да расту – у односу на први квартал 2023. године, повећани су код 63% испитаника. Поред тога, 37% анкетираних повећало је цене готових производа односно услуга, док је 56% анкетираних цене задржало непромењене у односу на претходни квартал.

Промет (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

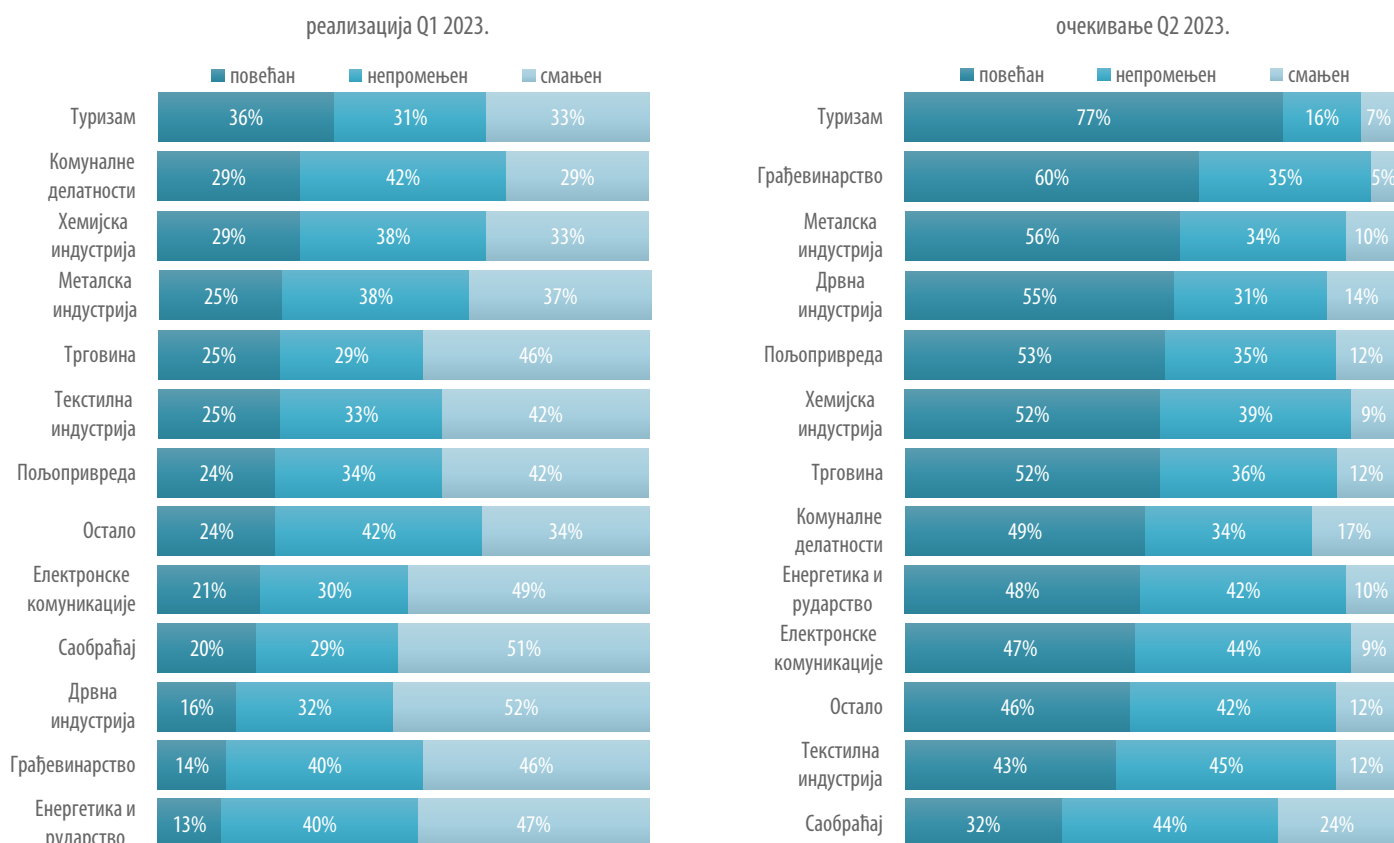
Пословна клима (промена у односу на претходни квартал, % анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

Оцене кретања промета у првом кварталу 2023. године су релативно сличне, без обзира на величину предузећа. Највећи оптимизам за други квартал показују испитаници из категорије великих предузећа, имајући у виду да чак 63% анкетираних из ове категорије очекује раст међукварталног промета.

Промет према привредним гранама (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

Напомена: Привредне гране сортиране су у опадајућем редоследу према критеријуму повећања промета.

Промет према величини привредног друштва (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

Хоризонталне теме од интереса за привреду

Порески кредити за инвестиције у основна средства (машине и објекти)

Привредни субјекти истичу потребу да се врате порески кредити, који су раније били омогућени Законом о порезу на добит правних лица. Предлог је да се врати на снагу мера укинута 2014. године. Поново увођење пореског кредита за улагање у основна средства је мера коју подржавају сви привредни субјекти (посебно представници прерађивачке индустрије, извозници, али и представници услужног сектора).

Измена Закона о порезу на добит правних лица

- (пример: порез по одбитку за резидентна и нерезидентна правна лица који је регулисан чл. 40 Закона о порезу на добит правних лица). Иницијатива за измену одредаба члана 40. Закона о порезу на добит правних лица којима је прописана обавеза плаћања пореза по одбитку по основу откупа секундарних сировина и отпада искључиво за правна лица – резиденте Републике Србије, а чиме су правна лица, прерађивачи секундарних сировина и отпада са седиштем у Републици Србији, стављена у неравноправан положај у односу на правна лица са седиштем у иностранству. Усвајањем иницијативе олакшало би се пословање и даљи развој метало-прерађивачке индустрије у Републици Србији и отклонила неравноправност у тржишном положају резидентних правних лица која се баве откупом и прерадом секундарних сировина и отпада са нерезидентним правним лицима која обављају исту делатност.
- Омогућити смањење стопе пореза на добит правних лица са 15% на 10%.

Измена Закона о порезу на додату вредност

- На предлог чланица Групаације рачуноводствених послова поднета је иницијатива да се продужи рок за предају пореске пријаве пореза на додату вредност надлежном пореском органу на прописаном обрасцу (Члан 50. став 1 Закона). Продужење рока би било са 15 дана по истеку пореског периода на период најкасније до краја месеца за порески период који се завршава у претходном месецу.
- Предлог да се промет и увоз сушеног воћа и поврћа уврсти на листу добара и услуга које се опорезују по посебној стопи пореза на додату вредност (Члан 23 Закона о ПДВ-у).
- Предлог за допуну члана 25. Закона о ПДВ-у, да се у пореско ослобађање укључе и услуге дезинфекције, дезинсекције и дератизације које пружају лица регистрована у области ветеринарских делатности.

Измена Закона о акцизама

- На иницијативу приватних железничких оператера усвојен је закључак о покретању иницијативе за остваривање права на рефакцију плаћених акциза на гориво које се користи у погонске сврхе при обављању железничког транспорта дизел вучом.
- Покренута иницијатива Групаације за превоз путника у друмском саобраћају и аутобуске станице за омогућавање рефакције акцизе у фиксном износу (9,36дин) за преузето гориво за превознике у друмском путничком саобраћају. Изменом Уредбе о ограничењу висине цена деривата нафте, од 28. априла 2022. године („Сл. гласник РС”, број 50/22), прописано је да се највиша малопродајна цена са порезом на додату вредност за евро дизел утврђује у износу од просечне велепродајне цене деривата евро дизел на територији Републике Србије, увећане за 7 динара, док је Одлуком о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте (“Сл.гласник РС”, број 50/22) утврђен износ акцизе од 50,56 динар, чиме је превозницима дата могућност рефакције акцизе у износу од свега 0,44 динара.
- Удружење за туризам ПКС и Пословно удружење хотелско-угоститељске привреде-ХОРЕС покренуло је иницијативу за дефинисање пореског третмана напојница у хотелијерству и ресторатерству Републике Србије. Јавља се потреба да напојнице буду препознате у законским прописима, а предлаже се да се напојница лимитира и буде неопорезива до 10% вредности услуге, као и да се евидентира на рачуну. Сав приход од напојница изнад законом неопорезивог лимита, би био опорезован као и остали приход, како би се избегао ризик од злоупотребе. Такође, предложено је да се дефинише годишњи неопорезиви лимит дохотка (стимулација) од напојница по запосленом.

Искоришћеност капацитета и унапређење услова пословања

Анкетирани привредни субјекти су у првом кварталу 2023. године у просеку остварили искоришћеност капацитета од 71%.

Највећу искоришћеност капацитета у првом кварталу 2023. године забележили су испитаници из комуналних делатности (просечно коришћење капацитета је износило 77%). Значајније искоришћење капацитета регистровани су и анкетирани из делатности електронских комуникација и текстилне индустрије.

Степен искоришћености капацитета у првом кварталу 2023. године је у великој мери повезан са величином предузећа: просечна искоришћеност капацитета се креће од 66% код микро предузећа до 79% код великих предузећа.

Ресурси остају кључни услов за унапређење пословања и већу искоришћеност капацитета, имајући у виду да је 56% анкетираних означило мање трошкове ресурса као кључни фактор ефикаснијег пословања. Као и у претходном истраживању, половина испитаника истиче и тражњу на домаћем тржишту и бољу расположивост ресурса као кључне факторе за већу искоришћеност капацитета.

Најзначајнији фактори за унапређење пословања (% анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

Напомена: Анкетирани компаније имале су могућност вишеструког избора.

Хоризонталне теме од интереса за привреду

Животна средина

Закон о управљању отпадом

Потребне измене Закона о управљању отпадом у циљу решавања изазова са којима се привреда суочава у пословању, а између осталог на:

- омогућавању увоза неопасног отпада за поновно енергетско искоришћење за постројења која поседују интегрисану (IPPC) дозволу, као потврду испуњености услова за обављање активности које могу имати значајан утицај на животну средину.
- омогућавању управљања отпадним гумама путем увођење колективних оператера и уврштавање гуме која у процесу производње постаје отпад у посебне токове отпада.
- управљању отпадом у текстилној индустрији, амбалажним отпадом од мазива и уља.
- уклањању историјског отпада из предузећу стечају и реструктурирању.

Предлог закона о изменама и допунама Закона о управљању отпадом, који је поднела Влада РС (број: 011-2964/22 од 30. децембра 2022. године), усвојен је и објављен у „Службеном гласнику РС“ број 35/23.

Амбалажа, амбалажни отпад и депозитни систем

Поводом најављеног предлога измена Закона о амбалажи и амбалажном отпаду, од стране ресорног министарства, а којим се, између осталог, опредељује увођење депозитног система за једнократну амбалажу, планиран је наставак рада на анализи оправданости, спроводљивости и транспарентности система управљања амбалажним отпадом.

Тренутно је у току реализација пројекта о унапређењу система управљања амбалажом и амбалажним отпадом у Републици Србији, формиран од стране Министарства заштите животне средине, са циљем успостављања дијалога између свих заинтересованих страна на формулисању заједничког става о корацима неопходним за унапређење овог система.

Измена закона о накнадама за коришћење јавних добара

У организацији Министарства финансија и Привредне коморе Србије, у оквиру Програма јавне расправе о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о накнадама за коришћење јавних добара, која је реализована у периоду од 10. априла до 3. маја 2023. године, одржани су округли столови на којима су презентована нова законска решења и вођена је расправа о њима.

Поједини предлози на које је привреда указивала у претходном периоду су усвојени и имплементирани у наведени нацрт (нрп. смањена је накнада за загађење вода, укинута је накнада за лекове). По завршетку јавне расправе, Привредна комора Србије је надлежном министарству доставила обједињене коментаре својих чланица на разматрање.

Спољнотрговинска активност

Од укупног броја анкетираних компанија, 51% је извозило своје производе и услуге, у првом кварталу 2023. године.

Повећан извоз у односу на претходни квартал имало је 21% анкетираних извозника и то у просеку за 39%, док је 46% испитаних извозника имало исти ниво извоза у првом кварталу 2023. године, у односу на претходни квартал. Трећина анкетираних извозника имала је смањен извоз у односу на претходни квартал, и то у просеку за 40%.

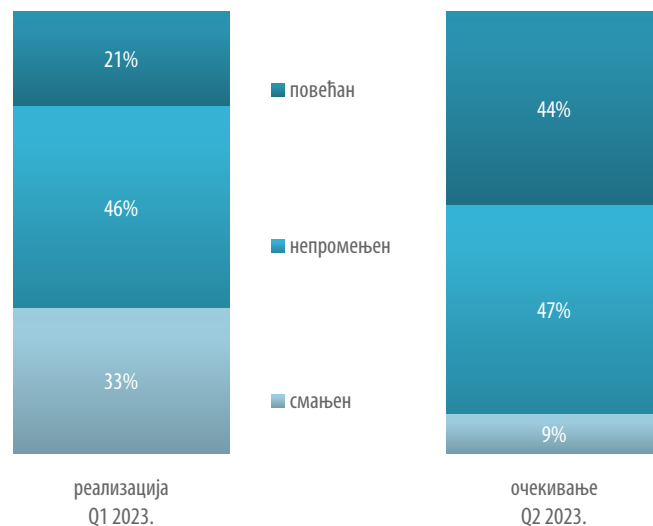
Највећи удео анкетираних извозника који су забележили раст извоза у првом кварталу 2023. године је из хемијске индустрије, енергетике и металске индустрије, 29%, 27% и 25% испитаника респективно. За други квартал 2023. године, убедљиво највећи оптимизам показују анкетирани извозници из металске индустрије, од којих 51% очекује међуквартални раст извоза. Значајније учешће извозника који очекују раст извоза у другом кварталу је у пољопривреди и прехранбеној индустрији, 48% испитаника, грађевинској индустрији 47% анкетираних и дрвној индустрији, 46% испитаника.

Учешће извозника је убедљиво најниже код микро предузећа (29%), која су такође у најмањој мери остварила раст извоза – 19% анкетираних извозника из ове категорије имало је већи извоз у првом кварталу 2023. године у односу на претходни квартал.

Привредници показују значајни оптимизам за други квартал 2023. године у погледу кретања извоза (44% очекује раст међукварталног извоза и то у просеку за 25%, док 47% очекује исти ниво извоза). Извозници који очекују смањење извоза, процењују да ће извоз у наредном кварталу бити мањи у просеку за трећину (34%).

Од укупног броја анкетираних компанија, 51% је увозило у првом кварталу 2023. године, а повећан или исти обим увоза имало је 73% анкетираних увозника. За други квартал 2023. године, 90% анкетираних увозника очекује исти или повећан обим увоза у односу на претходни квартал.

Извоз (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=914).

Интернационализација пословања - предлози привреде за додатну подршку

Пословно повезивање – организовани онлајн Б2Б пословни сусрети, хибридни догађаји

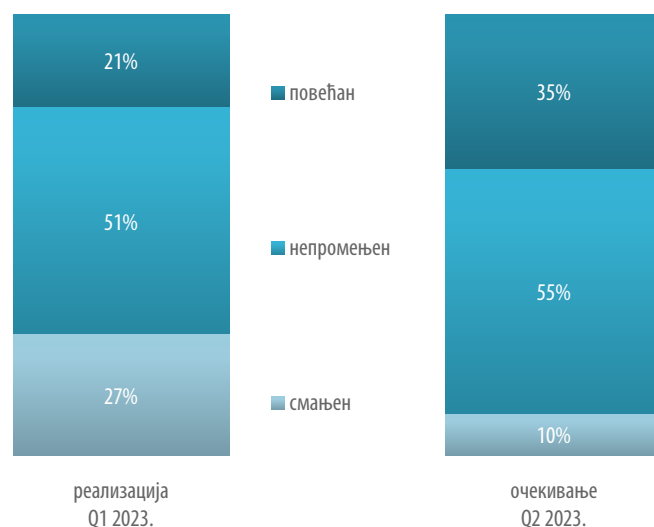
Привреда је заинтересована за организацију онлајн пословних сусрета, као и хибридних догађаја, како би се пружила шанса што већем броју компанија да нађу пословне партнере чак и током пандемије. Фирме су такође заинтересоване да учествују на радионицама и обукама за успешно вођење онлајн састанака, као и за коришћење интерактивних платформи путем којих могу да представе своје производе и услуге и умреже се са потенцијалним клијентима.

Министарству спољних послова упућна је иницијатива да преко дипломатских и конзуларних представништва прибави информације о условима под којима се у земљама од значаја за пословање привредних субјеката врши рефакција ПДВ обвезницима из Републике Србије. Наведене државе су: Република Италија, Република Грчка, Република Чешка, Република Пољска, Република Турска (у пуном обиму) и Република Бугарска.

Подстицаји и мере за стимулисање извоза

Размотрити увођење додатних мера и проширење постојећих мера економске политике са циљем стимулације извозника.

Увоз (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=911).

Закон о акцизама

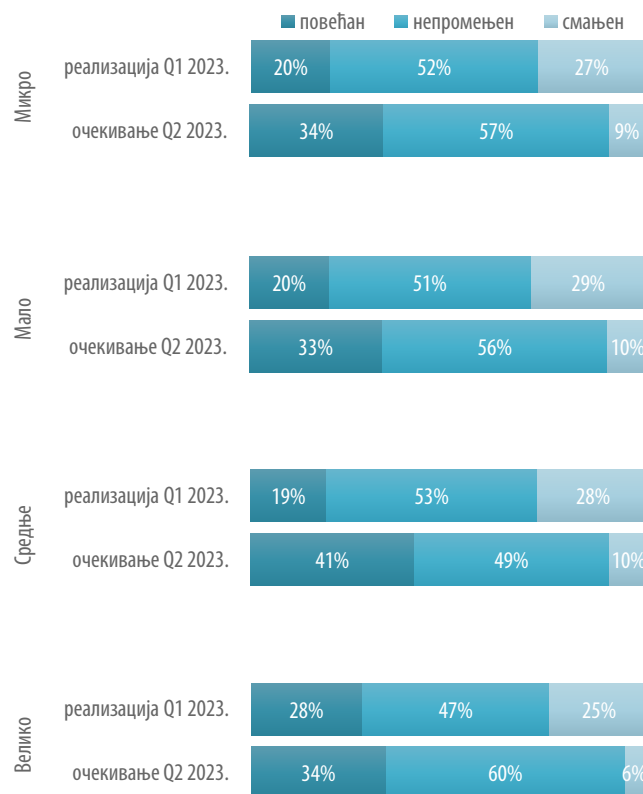
- Због повећања произвођачких цена деривата нафте услед раста цене сирове нафте на светском тржишту, а у циљу макроекономске стабилности земље донете су Одлуке о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1 тач.1), 2), 3) Закона о акцизима од 11.03. најпре до 11.04.2022 („Сл. гласник РС“, број 32/2022), касније до 30.04.2022. („Сл. гласник РС“, број 46/22), до 31.05.2022. („Сл. гласник РС“, број 50/22), до 30.06.2022. („Сл. гласник РС“, број 62/22), до 31.07.2022. („Сл. гласник РС“, број 73/22), 11.08.2022. („Сл. гласник РС“, број 84/22), 29.08.2022. („Сл. гласник РС“, број 89/22), 30.09.2022. („Сл. гласник РС“, број 97/22), 31.10.2022. („Сл. гласник РС“, број 110/22), 25.11.2022. („Сл. гласник РС“, број 121/22), 31.12.2022. („Сл. гласник РС“, број 130/22), 31.01.2023. („Сл. гласник РС“, број 144/22), 28.02.2023. („Сл. гласник РС“, број 6/23), 31.03.2023. („Сл. гласник РС“, број 15/23), до 30.04.2023. („Сл. гласник РС“, број 25/23).

Извоз према величини привредног друштва (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=914).

Увоз према величини привредног друштва (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=911).

Могућности за увозну супституцију

Две трећине анкетираних увозника (67%) изјавило је да се у земљи не производе производи, односно не пружају услуге које увозе, а које су им потребне за пословање. За анкетиране фирме које увозе репроматеријал, водећи разлог због којих не користе супституте произведене у Србији је неадекватан квалитет понуде на домаћем тржишту, као и висока цена истих производа, односно услуга домаћег порекла и опредељивање добављача у складу са уговорним обавезама према купцима.

Због чега увозите репроматеријал из иностранства? (% анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=911).

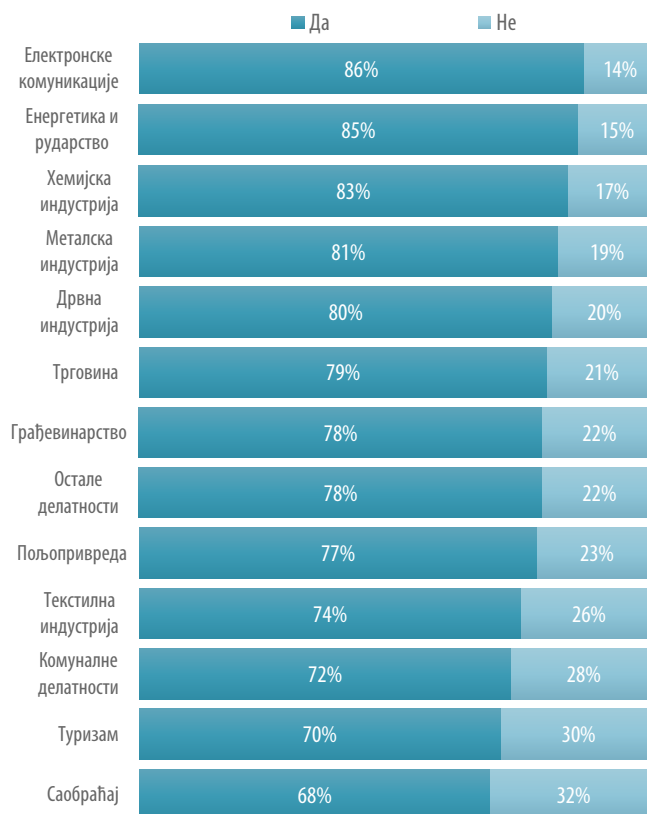
Напомена: Анкетирани су имали могућност вишеструког избора.

Ликвидност

Охрабрује податак да 78% анкетираних фирми располаже са довољно финансијских средстава за оптимално финансирање пословања. За оптимално финансирање пословања код анкетираних, који су се изјаснили да не располажу довољним износом средстава за финансирање текућег пословања, у просеку недостаје 32% средстава. Такође, две трећине анкетираних се изјаснило да је у првом кварталу 2023. године располагало са довољно средстава за инвестиције.

Када је у питању ликвидност, са највећим изазовом се суочавају испитаници из делатности саобраћаја и туризма, имајући у виду да се 32%, односно 30% анкетираних респективно из ових делатности изјаснило да не располажу са довољно средстава за оптимално финансирање актуелног пословања. Такође, проблем неликвидности је најизраженији код микро предузећа имајући у виду да 29% испитаника из ове категорије није располагало са довољно средстава за финансирање пословања, док са друге стране, свега 13% анкетираних из категорије великих предузећа се изјаснило да није ликвидно.

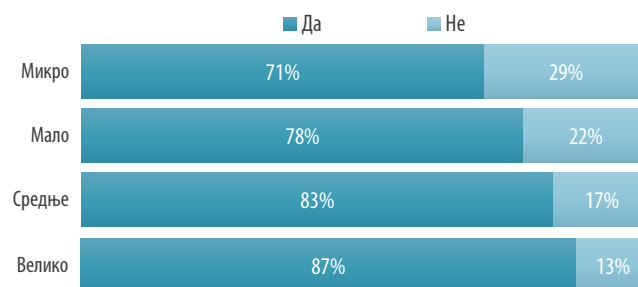
Да ли сте располагали са довољно средстава за оптимално финансирање текућег пословања? (% анкетираних, према привредним гранама)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

Напомена: Недостајућа средства за оптимално финансирање актуелног пословања у оквиру привредних грана рангирана су у опадајућем редоследу, почев од привредне гране са највећим уделом недостајућих средстава за оптимално финансирање у односу на расположива средства.

Да ли сте располагали са довољно средстава за оптимално финансирање текућег пословања? (% анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

Радна снага

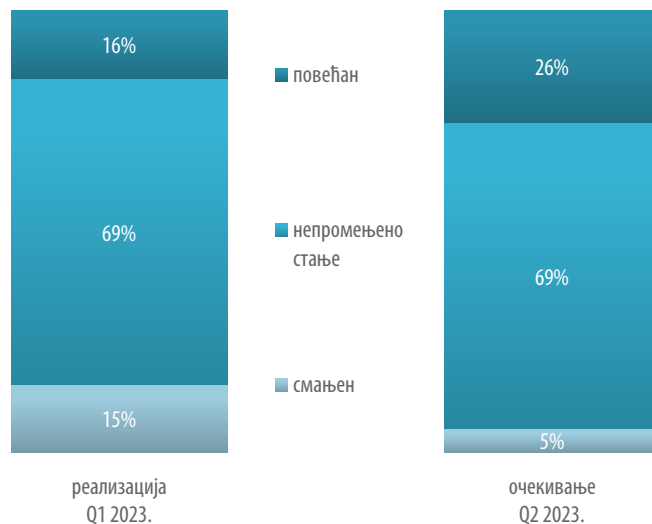
И у првом кварталу 2023. године запосленост је била стабилна имајући у виду да 85% анкетираних није смањило број запослених, као и да 95% испитаника не очекује смањење броја запослених у наредном кварталу.

У погледу радне снаге, највеће повећање броја запослених у првом кварталу 2023. године забележено је код предузећа из области електронских комуникација: од укупног броја испитаника из ове делатности, 32% је повећало број запослених. У поређењу са другим делатностима, испитаници из грађевинске делатности очекују најзначајније повећање броја запослених у другом кварталу 2023. године (42% анкетираних), а потом следе испитаници из делатности електронских комуникација, металске индустрије и туризма.

Испитаници из категорије великих предузећа су у највећем броју повећали запосленост у првом кварталу 2023. године (27% анкетираних из ове групе), а такође показују и највећи оптимизам у погледу запошљавања у другом кварталу ове године, имајући у виду да 32% анкетираних из ове групе очекује раст броја запослених.

Актуелна понуда радне снаге у земљи, у смислу образовних профила и радног искуства, одговара потребама 84% анкетираних. Међутим, забрињавајуће је да више од половине укупно анкетираних (56%) сматра да у Србији нема довољно адекватних кадрова.

Запосленост (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

Дефицитарна занимања (20 најтраженијих)

Возач С/Е категорије, производни радник, варилац, машински инжењер, бравар, кувар, конобар, трговац, CNC оператер, грађевински техничар, инжењер електротехнике, армирач, зидар, руковалац грађевинском механизацијом, тесар, електротехничар, електричар, технолог, машински техничар, инжењер информационих технологија.

Хоризонталне теме од интереса за привреду

Смањење пореза и доприноса на зараде

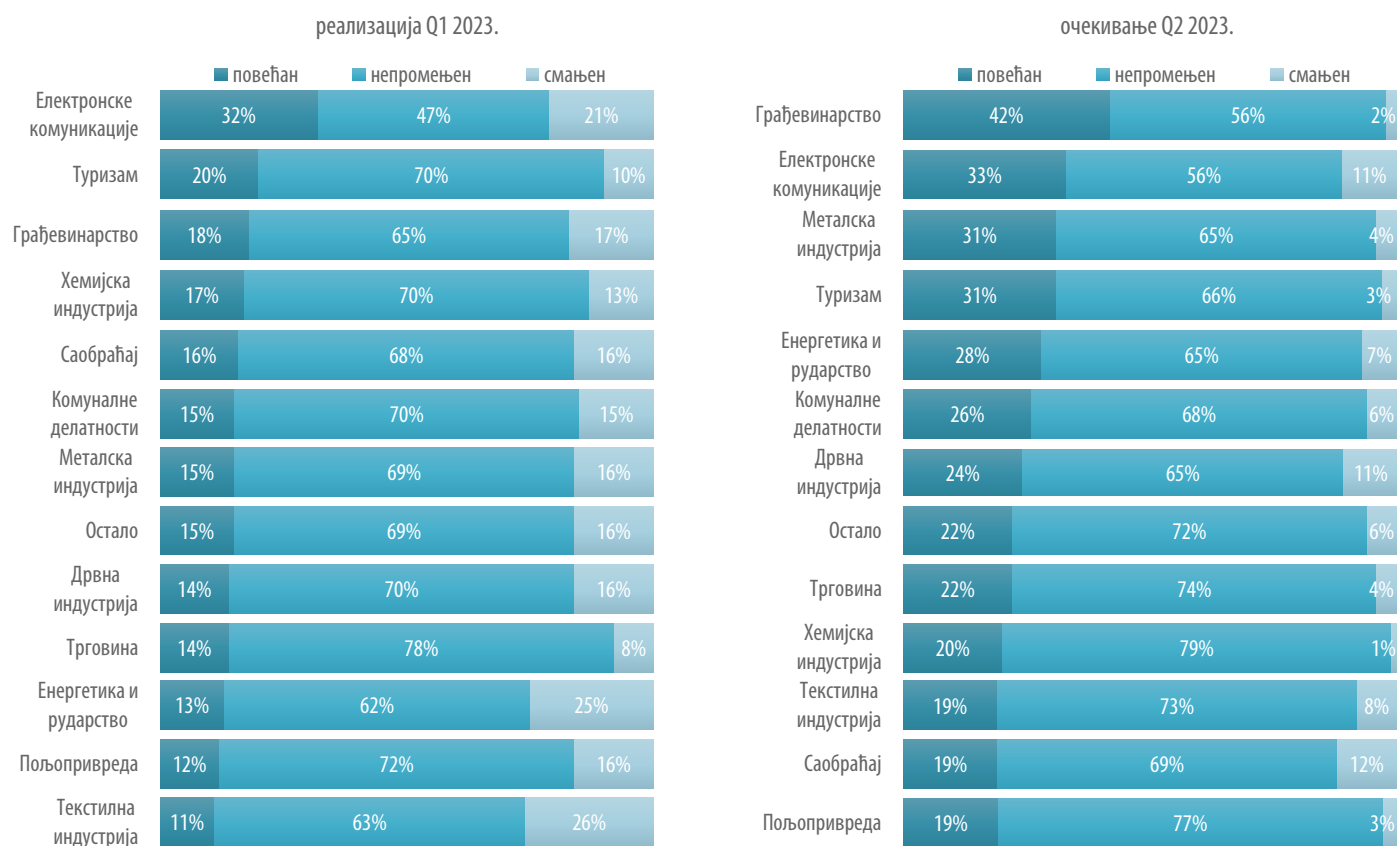
Сукцесивно смањење пореза и доприноса на зараде у наредних пет година, како би са тренутних 63% смањило на 46%. Учешће пореза и доприноса у зарадама је високо у односу на земље у окружењу.

Да ли актуелна понуда радне снаге одговара потребама ваше компаније? (% анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

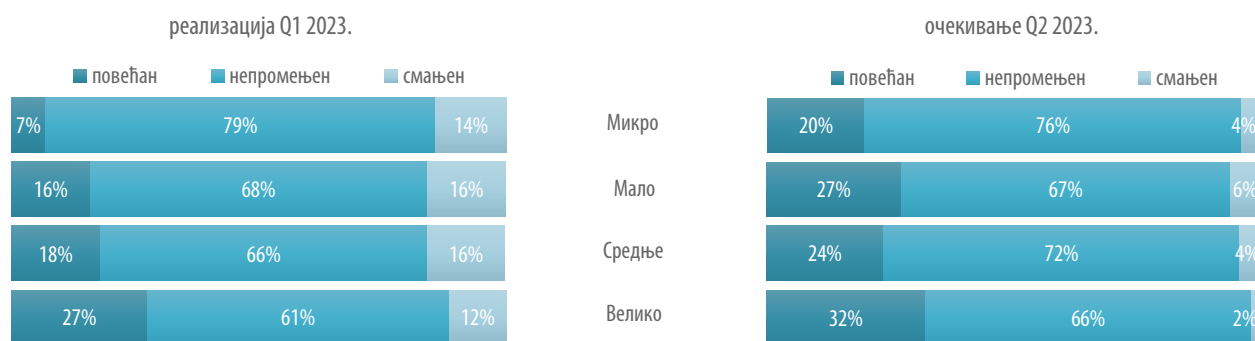
Запосленост према привредним гранама (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

Напомена: Број радно ангажованих у оквиру привредних грана рангиран је у опадајућем редоследу, почев од привредне гране са највећим процентуалним повећањем броја радно ангажованих.

Запосленост према величини привредног друштва (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=1782).

Методолошке напомене

Промет. Промет у производним и услужним делатностима односи се на кретање пословних прихода привредних субјеката. Промена остварене вредности пословних прихода се изражава у процентима (%). Пословни приходи су приходи које је привредни субјект остварио из пословања, уско везани за делатност којом се бави. Састоје се од прихода од продаје робе, прихода од продаје производа и услуга, прихода од премија, субвенција, донација и других пословних прихода (по основу закупнина, чланарина и др).

Искоришћеност капацитета. Оцена степена искоришћености капацитета се врши на основу односа реализованог обима производње, односно услуга према обиму производње, односно услуга приликом највише могућег техничког коришћења инсталиране опреме. Посебна подобласт се односи на факторе који утичу на искоришћеност капацитета.

Спољнотрговинска активност. Код пословања са иностранством подела је извршена према ставовима и мишљењу привреде у вези са извозним потенцијалима и увозним потребама. Оцена извозног потенцијала обезбеђује се добијањем одговора на питања у вези са ставовима о очекиваној промени извоза. Постојеће и процењене увозне потребе добијају се путем одговора на питања у вези са ставовима о очекиваној промени увоза као и изјавом да ли на домаћем тржишту постоји производња увозних производа и избор објашњења због чега се увози из иностранства. На овај начин добија се увид у могућности за увозну супституцију.

Инвестиције. Код инвестиција, које подразумевају све врсте улагања у основна средства привредних субјеката са циљем унапређења пословања, оцењују се ставови у погледу реализованих и планираних инвестиција уз селекцију структуре планираних инвестиција, као посебну подобласт.

Радна снага. У погледу броја запослених (радно ангажованих по свим пословима у привредним субјектима, без обзира на врсту ангажовања – у или ван радног односа) оцењује се очекивана промена броја запослених као и оцена квалитета понуде радне снаге у земљи, уз опцију навођења потребних образовних профила.

Финансијски извори. У погледу финансијских извора захтевана је оцена структуре извора финансирања који се користе у пословању привредних субјеката (сопствена средства, кредити, буџетски подстицаји и остало), као и подобласти које се односе на ликвидност привредних субјеката и конкурисање за средства подстицаја.

Иновације. Код иновација, које подразумевају примену новог или значајно побољшаног производа, услуге или процеса, маркетиншке методе или нове организационе методе у пословању, организацији рада или односима пословног субјекта са окружењем, оцењују се ставови о иновативној активности привредних субјеката у претходном периоду.

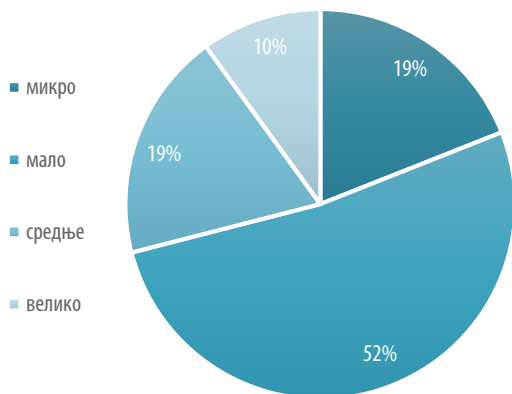
Анкета о пословној активности привредних субјеката у Републици Србији спроведена је на основу узорка. Величина узорка: $n=1.782$. Узорак је алоциран на подручју Републике Србије до нивоа гране. Оквир за избор узорка су активни привредни субјекти који послују на територији Републике Србије. Истраживањем нису обухваћени пословни субјекти из сектора К (Финансијске делатности и делатност осигурања) и О (Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање). Привредна комора Србије не располаже подацима о привредним субјектима с територије АП Косово и Метохија, стога они нису обухваћени узорком.

Период прикупљања података: од 5. до 28. априла 2023. године.

Истраживање је спроведено коришћењем CAWI (Computer Assisted Web Interview) и CATI методом (Computer Assisted Telephone Interview). Резултати истраживања су посматрани према дефинисаним критеријумима, односно областима у оквиру упитника према којима је посматран промет, пословни амбијент, спољнотрговинска размена, инвестиције, запосленост, извори финансирања и иновације у привредним субјектима који су одабрани да учествују у истраживању. Резултати су приказани кроз фреквенцију одговора, односно средње вредности. Није вршена пондерација добијених резултата. Сезонска компонента није искључена из података.

Према финансијским извештајима за 2021. годину привредни субјекти који су учествовали у истраживању су остварили укупан пословни приход од 24,3 милијарди евра, а према подацима ЦРОСО, у марту 2023. године, привредни субјекти су имали скоро 245.000 запослених.

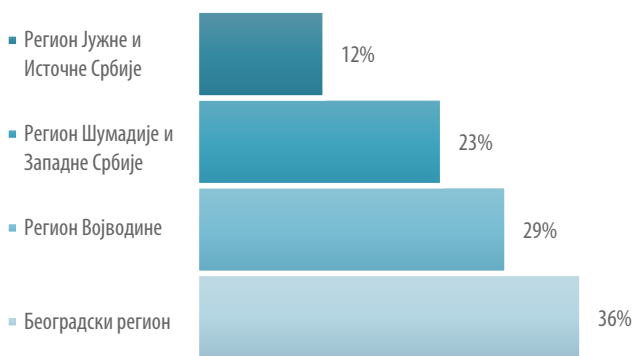
Структура узорка према величини анкетираних привредних друштава

Структура узорка према облику организовања анкетираних привредних субјеката

Структура анкетираних привредних субјеката према регионима у Републици Србији

Центар за стратешке анализе, аналитику, планирање и публикације

Информисање чланица и стручне јавности о актуелностима у економском окружењу једна је од кључних услуга које пружа Привредна комора Србије.

Захваљујући редовној комуникацији са привредним субјектима и интерној бази података, креираној у сарадњи са релевантним институцијама и привредом, објављују се редовни економски извештаји и анализе:

Макроекономски индикатори (годишњи преглед) – табеларни преглед основних показатеља економских кретања у Републици Србији.

Макроекономски оквир (годишњи и квартални преглед) – преглед најзначајнијих макроекономских перформанси, актуелних трендова, монетарних и фискалних показатеља домаће привреде.

Секторске анализе ПКС – детаљан преглед економске активности, подршке привреди, актуелних дешавања, иницијатива, прописа, актуелних тема по привредним гранама у земљи приказан у ПКС електронским билтенима деветнаест удружења, који се објављују тромесечно.

Пословна активност привредних субјеката у Србији – извештај Привредне коморе Србије на основу анкете о трендовима у пословној активности привреде.

Подстицаји по секторима привреде – детаљан преглед свих врста подстицаја за секторе пољопривреде, индустрије и услуга на републичком нивоу.

Погодности за улагања у Републици Србији – преглед различитих погодности за инвестирање у Србији.

Макроекономске анализе и трендови (МАТ) – најутицајнији стручни часопис у области макроекономских истраживања у земљи.

Барометар – публикација прати конјунктуру у домаћој индустрији и месечно информише о показатељима привредних очекивања.

Стандардизовани спољнотрговински и економски извештаји – садрже месечне и годишње податке о спољнотрговинској робној размени, а приступ је омогућен свим привредним субјектима који су регистровани и пријављени на [ПКС портал](#).

Чланицама су, по посебним захтевима, на располагању информације о истраживању тржишта Србије (анализа по привредним гранама, регионима и општинама, билатерална сарадња са иностранством), као и информисање о актуелностима и трендовима на међународном финансијском и робном тржишту.

Контакт

Привредна комора Србије
Ресавска 13-15
11000 Београд

T: 0800 808 809

www.pks.rs
E: bis@pks.rs

#PKS
@Privrednakomora

Центар за стратешке анализе,
аналитику, планирање и
публикације

T: +381 11 3300 980

E: analitika@pks.rs

